

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

“Təsdiq edirəm”
“Tədris məsələləri” üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:
 dos.Z.I.Məmmədov
“12” 08 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisaslaşma: 7001001 Coğrafiyanın tədrisi

Fakültə: Tarix, coğrafiya və incəsənət.

Kafedra: Coğrafiya və onun tədrisi metodikası

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Coğrafiya təliminin təşkili və fəal təlim metodları.

Fənn proqramı: (“Coğrafiyanın tədrisi metodikası və metodologiyası” ixtisası üzrə magistr səviyyəsində tədris olunan fənlərin **proqram toplusu** ARTN Bakı Dövlət Universitetinin Rektorunun 11.07.2016-cı il tarixli R-74 sayılı əmri ilə təsdiq edilmişdir)

Kodu : MİF-B01.04

Tədris ili. I (2025-2026) semestr.II

Tədris yükü : Cəmi 45 saat.Auditoriya saati- 45 (mühazirə 30 saat 15 saat seminar)

Tədris forması. Öyanı.

Tədris dili. Azərbaycan dili.

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Əzizov Sənan Qərib oğlu coğ.ü.f.d.dosent

Məsləhət günləri və saati: IV gün saat 10⁴⁰-12⁰⁰.

E-mail ünvanı: senan.ezizov.1958@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi 40.

III.Tövsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas

1.Alxasov O.K. Coğrafiyanın tədrisi metodikası. Ali məktəb üçün dərslik, Bakı 2014

2.Seyfullayeva N.S. Coğrafiyanın tədris metodikası, Ali məktəb üçün dərslik, Bakı, EMK nəşriyyatı. 2011. 489 s.

3.Süleymanova A.Y. Təhsilin əsasları, Dərs vəsaiti Bakı “Təhsil” nəşriyyatı, 2014, 399 s.

Əlavə

1.“Kurikulum” Elmi-metodik jurnalı. 2018, 152 s.

2.www.Kurikulum.az

IV. Perekvizitlər: Öncə “ Ümumi yerşünəşlik” fənninin tədris olunması məqsəduyğun olardı.

V.Korekvizitlər: Eyni vaxtda Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyasının tədris olunması əhəmiyyətlidir.

VI.Fənnin təsviri, məqsədləri: Metodiki tədqiqatların nəzəri, empirik və metodoloji səciyyəsinə öyrətməkdən ibarətdir. Fənnin tədrisində əsas məqsəd aparılan elmi tədqiqat işlərinin məktəb coğrafiyasına tətbiqindən ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumlara görə. Əgər fənn həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfli.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal	Əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Qənaətbəxş	E
51-60 bal	Kafi	D
51 baldan aşağı	Qeyri kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Lənkəran Dövlət Universitetinin əsasnaməsində nəzərdə tutulan universitetin daxili intizam qaydalarına əməl etməyən tələbələr haqqında müvafiq tədbirlər görülür.

X. Yükn semestrlərə görə bölgüsü: mühazirə 30 saat, seminar 15 saat Cəmi 45saat

N	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		Müh.	Sem	Müh.	Sem
1	2	3	4	5	6
1	Mövzu. Coğrafiya təliminin təşkili və ona verilən müasir tələblər Plan: 1.Coğrafiya təliminin təşkili, ona verilən müasir tələblər 2.Planlaşdırma və onun növləri 3.Perspektiv və gündəlik planlaşdırma 4.Şagirdyönümlülük təlimin təşkilinə verilən əsas tələbdir. 5.İnkişafyönümlü təlimə verilən tələbdir Mənbə: [1;4;5]	2	2		

2	Mövzu. Fəal təlimin tətbiqini zəruri edən amillər və fəal təlimin mahiyyəti Plan: 1. Yeni müəllim-şagird münasibətlərinin yaranması 2. İnteraktiv təlimdə təfəkkürün inkişafı və tədqiqat üçün müvafiq şəraitin yaradılması 3. İnteraktiv təlimin həyata keçirilməsi yolları Mənbə: [1,2,4]	2			
3	Mövzu. Fəal təlimin həyata keçirilməsi yolları. Fəal (interaktiv) dərslərin quruluşu Plan: 1. Fəal dərslərin quruluşu 2. Fəal təlim üsullarının mərhələləri 3. Dialoq və əməkdaşlıq şəraiti Mənbə: [1;2; 4;5;]	2	2		
4	Mövzu:Düşüncə bacarığının inkişafı Plan: 1.Bilik,dərketmə və tətbiq 2.Təhlil,sistez və qiymətləndirmə Mənbə: [1;2; 4;5;]	2			
5	Mövzu. İnteraktiv (fəal) təlim metodlarının təsnifatı və interaktiv (fəal) təlimin üstünlükləri Plan: 1. Təlim strategiyalarının mahiyyəti 2. Ənənəvi və müasir təlimdə təlimin təşkilinə verilən tələblərin müqayisəsi Mənbə: [1,3,5]	2	2		
6	Mövzu: Əqli hücum metodlarının təsnifatı Plan: 1.Beyin həmləsi metodlarının tətbiqi imkanları 2.Rollu oyunlar 3.Bibo,auksion və klaster 4.Suallar,anlayışların çıxarılması,söz assosiasiyası Mənbə: [1,3,5]	2			
7	Mövzu: Tədqiqatın aparılması metodları Plan: 1. Tədqiqatın aparılması metodları.Problemin həlli 2. Venn diaqramı 3. Sosioloji sorğunun aparılması 4. Müsahibə,qərarlar ağacı,ideyalar xəli və s. Mənbə: [1,3,5]	2	2		
8	Mövzu. Təqdimat metodları Plan: 1. Dərs prosesində təqdimata ayrılan vaxtdan istifadə 2. Təqdimat metodunun əhəmiyyəti 3. Esse,esselərin təqdim edilməsi Mənbə: [1,2,4]	2			
9	Mövzu:Müzakirə metodunun təsnifatı və onların həyata keçirilməsi Plan:	2	2		

	1.Disskusiya,carpaz müzakirə,klassik dialoq 2.Debat dərslərinin qurulması və mövzulara tətbiq edilməsi <i>Mənbə:[1,2,4]</i>				
10	Mövzu:Məntiqi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodlar Plan: 1.Alqoritmin çıxarılması-analizdən sintez <i>Mənbə:[1,2,4]</i>	2			
11	Mövzu:Tənqidi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodlar Plan: 1.Meyar üzrə qiymətləndirmə 2.Tənqidi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodlarının tətbiqi <i>Mənbə:[1,2,4]</i>	2	2		
12	Mövzu:Yaradıcılığa yönəldilmiş metodlar Plan: 1.Təşkilatı metodlar-ziqzaq və ya mozaika 2.Korusel <i>Mənbə:[1,2,4]</i>	2			
13	Mövzu. Müxtəlif iş formalarında dərslərin quruluşu Plan. 1. İş formalarının məqsədəuyğun olaraq seçilməsi 2. İnteraktiv dərslər üçün tapşırıqların və iş vərəqlərinin hazırlanması <i>Mənbə: [2; 3,6;7; 8;]</i>	2	2		
14	Mövzu. Qrup işinin əhəmiyyəti və təşkili Plan. 1. Qrup işinin təşkilinin müsbət tərəfləri 2. Qrup işinin təşkili zamanı müəllimin vəzifələri 3. Cütlərlə iş prinsipləri 4. Müəllimin bələdçilik mövqeyinin həyata keçirilməsi qaydaları.Fasilitator <i>Mənbə:[2,3,4,6,7,8,10]</i>	4			
Cəmi: 45		30	15		

XI. Fənn üzrə tələblər: Metodiki tədqiqatların nəzəri, empirik və metodoloji səciyyəsinin r öyrənilməsi tələbələr üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

XII.Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Ənənəvi təlim metodları ilə interaktiv təlim metodlarını müqaisə edir;
- Müxtəlif təlim metodlarının tətbiqi texnologiyalarını şərh edir;
- Siniflər və mövzular üzrə lazım gələn təlim metodlarını seçir;
- İnteraktiv təlim metodlarının tətbiq edərkən qiymətləndirmə meyarlarını müəyyənləşdirir;
- İş üsullarını həyata keçirərkən coğrafi bilk və bacarıqların müstəqil mənimsənilməsi üçün təlim üsullarını və təlim vasitələrini seçir;

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

İmtahan sualları

1. Coğrafiya təliminin təşkili və ona verilən müasir tələblər
2. Planlaşdırma və onun növləri
3. Perspektiv və gündəlik planlaşdırma
4. Şagirdyönlümlülük təlimin təşkilinə verilən əsas tələbdir
5. İnkişafyönlümlü təlimə verilən tələblər
6. İnteraktiv təlimdə təfəkkürün inkişafı, tədqiqat üçün müvafiq şəraitin yaradılması
7. Yeni müəllim –şagird münasibətlərinin yaranması
8. İnteraktiv təlimin həyata keçirilməsi yolları
9. Fəal dərslərin quruluşu
10. Dialoq və əməkdaşlıq şəraiti
11. Fəal təlim üsullarının mərhələləri
12. Düşünmə bacarığının inkişafı, bilik, dərk etmə və tətbiq
13. Təlim strategiyalarının mahiyyəti
14. Ənənəvi və müasir təlimdə təlimin təşkilinə verilən tələblərin müqayisəsi
15. Beyin həmləsi metodlarının tətbiqi imkanları
16. BİBÖ, auksion və klaster
17. Suallar, anlayışların çıxarılması, söz assosiasiyası
18. Rollu oyunları
19. Tədqiqatın aparılması metodları. Problemin həlli
20. Venn diaqramı və sosioloji tədqiqatın aparılması
21. Müsahibə, qərarlar ağacı, ideyalar xəli və s.
22. Tədqiqat metodları. Tədqiqat metodlarının əhəmiyyəti
23. Müzakirələr metodunun təsnifatı və onların həyata keçirilməsi
24. Disskusiya, çarpaz, müzakirə, klassik dialoq
25. Təşkilati metodlar. Ziqzaq və ya mozaika, karusel
26. Debat dərslərin qurulması və mövzulara tətbiq edilməsi
27. Məntiqi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodlar
28. Tənqidi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodlarının tətbiqi
29. Yaradıcılığa yönəldilmiş metodlar
30. Müxtəlif iş formalarında dərslərin təşkili
31. Fəal dərslər üçün tapşırıqların və ya iş vərəqlərinin hazırlanması
32. Qrup işinin əhəmiyyəti və təşkili
33. Cütlərlə iş prinsipləri
34. Müəllimin bələdçilik mövqeyinin həyata keçirilməsi qaydaları. Fasilitator
35. Əqli hücum metodlarının təsnifatı

Kollokvium I (11.11.2025 tarixinədək keçirilən mövzular üzrə):

1. Coğrafiya təliminin təşkili və ona verilən müasir tələblər
2. Planlaşdırma və onun növləri
3. Perspektiv və gündəlik planlaşdırma
4. Şagirdyönlümlülük təlimin təşkilinə verilən əsas tələbdir
5. İnkişafyönlümlü təlimə verilən tələblər
6. Yeni müəllim –şagird münasibətlərinin yaranması
7. Fəal dərslərin quruluşu
8. Fəal təlim üsullarının mərhələləri
9. Düşünmə bacarığının inkişafı, bilik, dərk etmə və tətbiq
10. Ənənəvi və müasir təlimdə təlimin təşkilinə verilən tələblərin müqayisəsi

Kollokvium II (16.12.2025 aralığında keçirilən mövzular üzrə)

1. BİBÖ, auksion və klaster
2. Suallar, anlayışların çıxarılması, söz assosiasiyası
3. Rollu oyunlar
4. Tədqiqatın aparılması metodları. Problemin həlli
5. Müsahibə, qərarlar ağacı, ideyalar xalısı və s.
6. Tədqiqat metodları. Tədqiqat metodlarının əhəmiyyəti
7. Müzakirələr metodunun təsnifatı və onların həyata keçirilməsi
8. Diskusiya, çarpaz, müzakirə, klassik dialoq
9. Təşkilati metodlar. Ziqzaq və ya mozaika, karusel
10. Debat dərslərin qurulması və mövzulara tətbiq edilməsi

“Coğrafiya təliminin təşkili və fəal təlim metodları” fənni (“Coğrafiyanın tədrisi metodikası və metodologiyası” ixtisası üzrə magistr səviyyəsində tədris olunan fənlərin proqram toplusu ARTN Bakı Dövlət Universitetinin Rektorunun 11.07.2016-cı il tarixli R-74 sayılı əmri ilə təsdiq edilmişdir) tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Coğrafiya və onun tədrisi metodikası” kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir. (12 Sentyabr 2025-ci il, protokol № 01).

Fənn müəllimi:

dos. S.Q.Əzizov

Kafedra müdiri:

dos. S.Q.Əzizov